

امام باقر

کلیدواژه: امام باقر علیه‌السلام.

پرسش: زندگی امام باقر - علیه‌السلام - چگونه بود؟

پاسخ: حضرت امام محمد باقر - علیه‌السلام - امامی است که همه لحظات **عمر** با برکتش، در راه **ارشاد** و **هدایت** انسان‌ها به پایان رسید. امامی که از زمینه‌سازی‌های پدرش امام سجاد - علیه‌السلام - در راستای معرفی مکتب تشیع و مبارزه با **طاغوت** زمان بهره‌برداری بسیار کرد، و با **تربیت** شاگردان برجسته، و تبیین فقه ناب **اسلام** و **اهلبیت** - علیهم‌السلام - بزرگ‌ترین قدم را برای شناسایی تشیع و مکتب اهل‌بیت - علیهم‌السلام - برداشت.

فهرست مندرجات

۱ - حضور امام باقر در حماسه عاشورا

۲ - روایتی از جابر

۳ - بخش‌های مختلف زندگی امام باقر

۳.۱ - بخش اول:

۳.۱.۱ - نام، لقب و کنیه

۳.۱.۲ - نام مادر و پدر گرامی امام باقر

۳.۱.۳ - زمان و مکان تولد

۳.۱.۴ - مکان شهادت

۳.۱.۵ - نسبت امام باقر

۳.۱.۶ - مدفن شریف امام باقر

۳.۱.۷ - دوران عمر شریف امام باقر

۳.۱.۸ - فرمایش امام صادق درباره مقام مادر امام باقر

۳.۲ - بخش دوم و سوم:

۳.۲.۱ - دوران امامت امام باقر (ع)

۳.۲.۲ - خلفای عصر امام باقر

۳.۲.۳ - تأسیس حوزه علمیه و نهضت فرهنگی تشیع

۳.۲.۴ - شاگردان امام باقر

۴ - بانویس

۵ - منبع

حضور امام باقر در حماسه عاشورا

او در سن چهار سالگی در **کربلا** و ماجرای **عاشورای حسینی** حضور داشت، و در سفر **کوفه** و **شام** همراه پدر، همه سختی این **سفر** را تحمل کرد، و براساس **فرهنگ عاشورا تربیت** شد. او تجسمی از ارزش‌های والای انسانی و **کمالات اخلاقی** بود، **پیامبر اکرم** - صلی‌الله‌علیه‌وآله - از او یاد و تجلیل فراوانی نموده است.

روایتی از جابر

جابر بن عبدالله انصاری می‌گوید: از **رسول خدا** - علیه‌السلام - شنیدم فرمود: ای **جابر!** تو به مردی از خاندان من می‌رسی که هم‌نام و هم‌شکل من است، **علم** را می‌شکافد و **تفسیر** و توضیح می‌دهد.

[۱] **کلینی**، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۶۹.

بخش‌های مختلف زندگی امام باقر

زندگی امام باقر - علیه‌السلام - را می‌توان در سه بخش بیان نمود: ۱ - امام باقر - علیه‌السلام - در عصر پدر (۳۸ سال)؛ ۲ - دوران **امامت** (۲۰ سال)؛ ۳ - نمونه‌ای از گفتار و رفتار امام باقر علیه‌السلام.

← بخش اول:

← نام، لقب و کنیه

اسم مبارک آن [حضرت مجد](#) - لقبش [باقر](#)، [شاکر](#) و [امین](#) و کنیه‌اش [ابوجعفر](#) می‌باشد.

← نام مادر و پدر گرامی امام باقر

نام پدر گرامیش [علی بن الحسین](#) - علیه‌السلام - و نام مادر بزرگوارش [فاطمه](#) دختر [امام حسن مجتبی](#) علیه‌السلام.

← زمان و مکان تولد

(در اول [رجب](#) سال ۵۷ هـ. ق در [مدینه النبی](#) متولد شد.

← مکان شهادت

در سال ۱۱۴ هـ. ق در همان شهر [شهادت](#) و از [دنیا](#) رفت.

← نَسَب امام باقر

او از دو طرف نَسَبش به [هاشم](#) می‌رسید و هم از دو طرف نَسَبش به [امام علی](#) - علیه‌السلام - می‌رسید.

← مدفن شریف امام باقر

و قبر شریفش مدینه، در قبرستان [الارشاد شیخ مفید، ترجمه حاج سیدهاشم رسولی مجلاتی، انتشارات علمیه الاسلامیه، چاپ دوم، قطع وزیری، ص ۱۵۸.](#)
بقیع کنار [قبر پدر بزرگوارش امام سجاد](#) - علیه‌السلام - می‌باشد.

← دوران عمر شریف امام باقر

- ۱ - سه سال و شش ماه و ده روز با جد بزرگوارش [امام حسین](#) علیه‌السلام؛
- ۲ - سی و چهار سال و پانزده روز با پدرش امام سجاد علیه‌السلام؛
- ۳ - نوزده سال و ده ماه و ۱۲ روز مدت [امامت](#)).

← فرمایش امام صادق درباره مقام مادر امام باقر

[امام صادق](#) - علیه‌السلام - درباره مقام [مادر امام باقر](#) - علیه‌السلام - فرموده است: «کانت صدیقه لم تدرک فی آل الحسن امرأه مثلها»
[کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۹۶.](#)
او یک [صدیقه](#) راست‌گو و راست‌کردار بود و در خاندان [امام حسین](#) - علیه‌السلام - بانویی مانند او یافت نمی‌شود.

← بخش دوم و سوم:

← دوران امامت امام باقر (ع)

در [محرّم](#) سال ۹۵ هـ. ق پس از [شهادت](#) پدر بزرگوارش امام سجاد - علیه‌السلام - دوران امامت امام باقر - علیه‌السلام - هنگامی که ۲۸ سال از عمر شریفش می‌گذشت، آغاز گردید و تا [ذی‌حجه](#) ۱۱۴ هـ. ق حدود ۲۰ سال طول کشید و امام باقر - علیه‌السلام - در این مدت در [مدینه](#) زندگی می‌کرد.

← خلفای عصر امام باقر

خلفای عصرش به ترتیب چنین بودند:

- ۱ - ولید بن عبدالملک، که حدود پنج ماه از **امامت** امام باقر - علیه‌السلام - در عصر **خلافت** او واقع شد؛
 - ۲ - سلیمان بن عبدالملک، از سال ۹۶ تا ۹۹ هـ. ق که چهار سال و دو ماه از امامت امام باقر - علیه‌السلام - در این **عصر** بود؛
 - ۳ - عمر بن عبدالعزیز، از سال ۹۹ تا ۱۰۱ که دو سال و پنج ماه از امامت امام باقر - علیه‌السلام - با این عصر مصادف شد؛
 - ۴ - یزید بن عبدالملک، از سال ۱۰۱ تا ۱۰۵ هـ. ق که چهار سال و دو ماه از امامت امام باقر - علیه‌السلام - در این عصر بود؛
 - ۵ - هشام بن عبدالملک از سال ۱۰۵ تا ۱۱۴ هـ. ق که حدود ۹ سال بخش آخر امامت امام باقر - علیه‌السلام - در این عصر پراشوب واقع شد، و سرانجام به دستور او توسط والی **مدینه** مسموم شد و به **شهادت** رسید.
- [۴] اقتباس از تتمه المنتهی، ص ۷۳ تا ۹۰ از تاریخ یعقوبی آدرس داده شده.

← تأسیس حوزه علمیه و نهضت فرهنگی تشیع

امام باقر - علیه‌السلام - دریافته بود که **فرهنگ تشیع** در انزوا قرار گرفته و زیر چکمه جلادان اموی، بی‌رمق مانده است؛ از این رو لازم بود به یک **انقلاب** وسیع فرهنگی دست بزند و با تشکیل **حوزه علمیه** و **تربیت** شاگردان برجسته، **فقه** آل‌مجدد - علیه‌السلام - و خط فکری **تشیع** را آشکار سازد و آن حضرت به خوبی می‌دانست که همین موضوع زمینه عمیق و بنیان کن برای **مبارزه** با **طاغوتیان** خواهد شد، و در دراز مدت، **شیعیان** را به صحنه می‌آورد، و مکتب اهل‌بیت - علیهم‌السلام - را زنده خواهد کرد؛ لذا امام باقر - علیه‌السلام - زمینه‌سازی بسیار عمیق و خوبی را در این راستا نمود و پس از او فرزند برومندش امام **صادق** - علیه‌السلام - با تشکیل حوزه علمیه چهار هزار شاگردی آن را به ثمر رسانید و به‌عنوان یک **دانشگاه** عظیم اسلامی، در **تاریخ** اسلام آشکار و ماندگار ساخت. بنابراین می‌توان گفت: امام باقر - علیه‌السلام - مؤسس و بنیانگذار حوزه علمیه **شیعه** و **نهضت فکری** و انقلاب فرهنگی تشیع بود.

[۵] گرچه اساس تشیع در عصر رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - پی‌ریزی شد، ولی حکومت ننگین بنی‌امیه این اساس را درهم ریخت، امام باقر - علیه‌السلام - آن را نوسازی کرد.

← شاگردان امام باقر

امام باقر - علیه‌السلام - شاگردانی مانند: مجد بن مسلم، زراره بن اعین، ابوصیر، **یرید بن معاویه** را تربیت کرد که امام صادق - علیه‌السلام - فرمود: این چهار نفر **مکتب** و احادیث پدرم را زنده کردند. و فرمود: **صلوات** خدا بر آنها در حال زندگی و پس از مرگ.

[۶] بهجة الامال، ج ۴، ص ۶۹ (به نقل از سیره چهارده معصوم، مجد مجدی اشتهاردی، ص ۴۶۲، نشر مطهر، ۱۳۷۸)، قطع وزیری).

یکی از شاگردان پرورش یافته امام باقر - علیه‌السلام - یعنی جابر بن یزید جعفی پس از هجده سال **کسب علم** و آموختن هفتاد هزار حدیث از محضر امام باقر - علیه‌السلام - هنگام وداع از آن حضرت (برای مراجعت به کوفه)، تقاضای **حدیث** و **پند** و **نصیحت** می‌کند! امام باقر - علیه‌السلام - می‌فرماید: بعد از هجده سال کسب علم و کمال بس نیست؟ جابر عرض می‌کند: آری شما دریایی هستی که آبش تمام نمی‌شود و به قعر آن نمی‌توان رسید. امام باقر - علیه‌السلام - می‌فرماید: سلام مرا به شیعیانم برسان و به آنها اعلام کن بین ما و خداوند هیچ خویشاوندی نیست، و به پیشگاه خداوند کسی نزدیک نگردد مگر در پرتو **اطاعت** و **پیروی**، ای جابر کسی که خدا را **اطاعت** کند و ما را **دوست** بدارد، او دوست ما خواهد بود، و کسی که نافرمانی خدا کند، **دوستی** ما به حال او سودی نخواهد بخشید.

[۷] سفینة البحار، ج ۲، ص ۱۴۲.

[۸] **علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۸۳.**

پانویس

۱. ↑ **کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۶۹.**
۲. ↑ **الارشاد شیخ مفید، ترجمه حاج سیدهاشم رسولی محلاتی، انتشارات علمیه الاسلامیه، چاپ دوم، قطع وزیری، ص ۱۵۸.**
۳. ↑ **کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۹۶.**
۴. ↑ **اقتباس از تتمه المنتهی، ص ۷۳ تا ۹۰ از تاریخ یعقوبی آدرس داده شده.**
۵. ↑ **گرچه اساس تشیع در عصر رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - پی‌ریزی شد، ولی حکومت ننگین بنی‌امیه این اساس را درهم ریخت، امام باقر - علیه‌السلام - آن را نوسازی کرد.**
۶. ↑ **بهجة الامال، ج ۴، ص ۶۹ (به نقل از سیره چهارده معصوم، مجد مجدی اشتهاردی، ص ۴۶۲، نشر مطهر، ۱۳۷۸)، قطع وزیری.**
۷. ↑ **سفینة البحار، ج ۲، ص ۱۴۲.**
۸. ↑ **علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۸۳.**

منبع

[سایت اندیشه قم](#)

رده‌های این صفحه: [تاریخ زندگانی امام باقر](#) | [تاریخ معصومان](#)